

Навчальна дисципліна «Політичний предмет конституції»

Спеціальність 081 «Право»

3 семестр 2025/2026 навчального року

Іспит для здобувачів наукового ступеня

«доктор філософії» (аспірантів)

ПИТАННЯ

1. Сутність, головні риси та елементи модерного конституціоналізму.
2. Джерела формування американського та європейського конституціоналізму
3. Основні етапи становлення та розвитку світового та вітчизняного конституціоналізму
4. Основні передконституційні ідеї українського конституціоналізму.
5. Загальнотеоретичні і методологічні аспекти функціонування політичних прав і свобод людини.
6. Легітимні обмеження в реалізації політичних конституційних прав.
7. Основні критерії конституційності обмеження реалізації політичних прав і свобод людини. Трискладовий тест в практиці КСУ.
8. Юридичні позиції КСУ у рішеннях по справах, пов'язаних із реалізацією та захистом політичних прав і свобод людини.
9. Особливості прав юридичних осіб (свобода преси в розрізі свободи ЗМІ) в позиціях КСУ.
10. Поняття політичної активності: зміст, структура та основні підходи до визначення.
11. Історичні форми політичної активності та їх трансформація.
12. Види (типологія) політичної активності (інституційна, неінституційна, протестна, виборча, онлайн-активність).
13. Теоретичні моделі пояснення політичної участі (раціональний вибір, психологічні, соціологічні підходи).
14. Масова та індивідуальна політична активність.
15. Конституційні норми політичної активності.

16. Категорія політичної свободи. Витоки політичної свободи, конституційне закріплення.
17. Фактори політичної свободи: толерантність, плюралізм та свобода.
18. Конституційне регулювання політичної активності.
19. Конституційні гарантії політичної активності.
20. Політичний та юридичний предмет конституції: визначення та відмінності.
21. Конституція як політичний акт установчої влади та юридичний документ.
22. Концепція установчої влади та її розвиток в Україні.
23. Нормативність конституції і її реальність (онтологічна класифікація конституцій)
24. Політичний акт установчої влади та його відмінність від звичайного законодавчого акту.
25. Багаторівневий конституціоналізм та трансформація доктрини установчої влади (на прикладі ЄС).
26. Ієрархія конституційних цінностей. Наукові доробки Речицький В., Жалімас Д., Бориславська О., Берченко Г.
27. Прийняття конституції як політичний і правовий процес. Політичні компроміси відображені у тексті конституції.
28. Способи легітимації влади в працях Д.Грімма, Габермаса, М.Вебера, Ф.Фукуями.
29. Поняття політичної легітимності конституції. Значення політичної легітимності для функціонування конституції.
30. Види легітимності важливі для конституції: процедурна легітимність, соціальна легітимність, політична легітимність, моральна легітимність
31. Політичні чинники формування політичної активності (партійна система, політична культура, рівень демократії).
32. Баланс між політичними і правовими елементами конституції: проблеми і перспективи.

33. Сучасна Конституція України як баланс між політичним актом і юридичним документом.
34. Політичні цінності в основі сучасної конституції, політична природа прав і свобод людини
35. Конституція як документ влади, і документ обмеження влади. Наукові погляди Р.Нозік, К.Поппер, Л.ф.Мізес, М. Фрідман.
36. Принципи сучасної доктрини обмеження влади (народовладдя, верховенство права, поділ влади, закріплення людських прав, тощо).
37. Структура політичної влади в державі за конституцією України та конституціями країн ЄС.
38. Значення принципу поділу влади у формуванні політичного предмета конституції.
39. Проблеми та шляхи вдосконалення структури політичної влади в Україні: неузгодженість між президентськими й урядовими функціями.
40. Політичні ризики у разі слабого конституційного стримування влади.
41. Політичний предмет конституції та концепція правової держави.
42. Політична сутність процесу прийняття конституції.
43. Зміни до конституції як політичне рішення і як юридична процедура.
44. Політична роль преамбули конституції.
45. Виборчі права і статус громадянина як елемент політичного предмета конституції.
46. Політичний плюралізм і його межі в конституції України.
47. Права людини як правові і як політичні категорії.
48. Політичний предмет конституції і визначення пріоритету природних прав
49. Гарантії свободи слова й асоціацій у політичному конституціоналізмі.
50. Конституційні права та формування політичної культури: визначення, вплив, взаємозв'язок.
51. Політичні наслідки обмеження прав і свобод через конституційні винятки.

52. Парламентсько-президентська система як модель політичної влади України.
53. Політична роль парламенту у контексті предмета конституції
54. Політична роль Президента України: статус, повноваження, політичні функції. Доктрини «прихованих» і «вичерпних» повноважень.
55. Політичне значення незалежності судової влади. Судова дискреція (суддівський розсуд).
56. Доктрина “політичного питання” в практиці Конституційного Суду України та Верховного Суду.
57. Політичне навантаження інституту місцевого самоврядування.
58. Конституційний контроль як політичний інструмент стримування влади.
59. Особливості політичного предмета закріплені в Конституції України.
60. Радянська традиція і політичний зміст української Конституції: вплив, політичні традиції і перспективи вдосконалення.
61. Політичні проблеми невизначеності конституційних повноважень.
62. Вибори, референдуми і плебісцити як спосіб перевірки політичних конструкцій.
63. Моделі політичної активності в демократичних країнах.
64. Політична активність у західних демократіях: характерні риси.
65. Політична активність у пострадянських країнах: особливості та проблеми.
66. Вплив політичної культури на рівень активності громадян.
67. Основні органічні норми політичної активності
68. Законодавство про політичні партії – реєстрація, фінансування, внутрішня структура.
69. Закони про референдуми – порядок організації народного голосування.
70. Законодавство про громадські організації – порядок утворення та діяльності об’єднань громадян.
71. Законодавство про медіа – доступ до інформації, передвиборча агітація, регулювання політичної реклами.

72. Положення про публічні заходи – проведення мітингів, демонстрацій, забезпечення правопорядку.
73. Електронна демократія – петиції, електронне голосування, цифрові платформи комунікації з владою.
74. Головні напрямки конституційного реформування в царині політичних правовідносин.
75. Конституційне та «органічне» (неправове) регулювання політичних відносин.

Затверджено на засіданні кафедри конституційного права України «27» листопада 2025 р., протокол № 6.

В.о. завідувача кафедри
конституційного права України

Григорій БЕРЧЕНКО